

20
Փարս

ՕՐԱԹԵՐԹ

20
Փարս

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ Գաւառաց համար 7 արծաթ մէնիս կոնիակի. Գաւառահայկան արքայապետութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժնաճորդք ալ կը հրատարակուին:

Լրագրոյ վերաբերեալ գիր կամ համարի պէտք է ուղղել Եւ. Տեր-Խմբ. գիր թիզա փողոց խում Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր եւս չ'տրուիր: Ծանուցման առջի մեկ ամիսամբ համար 3 դրուի է. անկի ահաւի համար տակաւորութիւն կը լլայ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Եգիպտոսի ազգային պատուիրակ Վահմ. Ստեփան վաշտ Ասլանեան Եգիպտոսի ազգային գործոց վերաբերեալ ընդարձակ նամակ մ'աւղղած է Զմիւռնիոյ Արշալոյս լրագրին զոր մէջ եւս օգտակար կը համարեմք արտասպել:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Գահիրէ 15/27 օգոստ. 1883

... Խմբագիր Արշալոյս-Արարատեան Զմիւռնիա.

Տէր իմ,

Ձեր պատուական լրագրոյ օգոստոս 27ի 1220 թուահամարու թերթին մէջ նամակ մը կը տեսնուի «Եգիպտոսի ազգային գործերը» վերնագրով, եւ եւս անտեղեւան ծախեալ ստորագրութեամբ, զոր դուք «Գահիրէի հասարակութեան մէջ իշխանութիւն համարուող հեղինակներ» խօսքով անուղղակի կը բացատրէք:

Սոյն նամակի կամիմ պատասխանել, ոչ թէ բանական ծագում տալու, եւ ազգային գործերն ու գործողներն ի հրապարակի ելկրաքար ծանակելու դիմամբ, այլ պարզապէս եղելութիւնները ճշդելու եւ հասարակաց կարծիքն մօլորմանէ ազատ պահելու համար: Ձեր անաշուստ թեւեւ կը յուսամ որ ըստ օրինի պատասխանն կը զետեղէք պատուական լրագրոյդ մերձակարդոյն թիւերէն մէկուն մէջ:

Ձէ ինչ վայել պաշտպան կանգնիլ ազգային Պատրիարքարանի եւ զայն ի չքմեղը հանելու ճգնիլ եգիպտական ազգային խնդրոյն կարգադրութեան համար ըրած վերջին տնօրինութեան նկատմամբ որ է ինչ յանձնումն ազգային պատուիրակութեան պաշտօնին: Ապաքէն Վահմ. վաշտ Նուպար փաշայի ձեռքն սոյնպիսի պաշտօն մը անմիջական արդեամբ կ'արգտաւորէր, եւ այսօր թերեւս պարտքն հետեցած էին եւ օրէնք սկսած էր թաղաւորել եգիպտական մերաշնեաց վերայ: Բայց միթէ վահմ. փաշան կընդունէր եւ կընդունի՞ սոյն օրինակ ազգային պաշտօն մը. եւ չեմ կարծեր, բայց եթէ պատուարժան քննադատն կը յուսայ թէ այո՛, չլուաքոյն է անագան քան երբէք, թող սկսի հարկ եղած հնարքն ու ջանքն ընելու, եւ պատրաստ եմ սիրով եւ ակնածութեամբ յանձնել Ն. վանութեան ձեռքն այն պաշտօնն որ արդի վշտակի վի-

ճակիս մէջ ոչ սակաւ կը ծանրանայ իմ վրայ: Բայց սակայն ինչ որ ալ ըլլայ արդիւնք երկօց պատուարժան հակապարզիս, պատկառանաց դէմ է եւ ծանկտարեալ անգիտութեան վեհ Հայուն վրոճմ օգնութիւլ՝ կարծել եւ ըսել թէ վահմ. Նուպար փաշա արհամարհանօք պատասխանեց Ազգ. Պատրիարքարանի տնօրինութեան, եւ իրեն ազգային պատուիրակութեան պաշտօնն չը յանձնուելուն համար, ինքն ալ սակաւ «ղորմութիւն չընորհեց աղքատաց, ի դէպս վերջին համարակ ջօլերայի»:

Գաւալ Պատրիարքարանի կանգնուել ինչ տրուած առժամեալ իշխանութեան, որոյ տեղական կառավարութեան կողմէն արգելք եթէ պատահին, արարութեան քան թէ արարութեան աղաք է աւելի տան պատուարժան նամակագրին, եթէ հայ է եւ օղջամիտ, նա ոչ ինչ կը պարունակէ վշտակար ազգ. յաւաքի մօլութեան եւ սահմանադրական զարգացման զի չէ կատարելապէս ինչպէս կը մտնէ եւ կը բացատրէ մեր հակապարզը. ահա հրահանգաց պատճէնը. տեսէք եւ դատեցէք: — Ազգ. պատուիրակն պարտի

1. Ինչեւ Եգիպտոսի ազգային բոլոր գործերը, թէ՛ ի Գահիրէ եւ թէ՛ յԱլեքսանդրիա.

2. Կարգադրել Գահիրէի դատական գրամանց եւ պարտուց վերաբերեալ խընդիրներն ազգային շահաց համաձայն, եւ իրաւասահութեամբ՝ եթէ հնար է եւ օգտակար:

3. Ազգային կալուածներն ու հասոյթները փրկել գրաւումներէ, օրաց ենթարկելու եւ:

Եւ Ազգին պատկանեալ գրամներն հաւաքել ի դրամարկեղ վարչութեան, եւ բանալիք ու բոլոր ազգային պաշտօնագրերն ապահովել իր արամագրութեան ներքեւ:

Ծ. Եւ զինի հաստատելոյ խաղաղութիւնն եւ բարեկարգութիւնն ի Գահիրէ, նոր վարչութիւն մը կաղմել, վարչութիւն դաւառական, արտ ազգային օրինաց որոյ իրաւասութեան ներքեւ պիտի գըտնուին աւաջնորդական գործոց տնօրինութիւնն, ազգային եւլմտից տնտեսութիւնն, եկեղեցւոյ մատակարարութիւնն, վարժարանի հագարարութիւնն, աղքատաց խնամակալութիւնն, օրոյ հետ սիրայօք շաղկապեալ պիտի ըլլայ Ալեք-

սանարիոյ թաղական մատակարարութիւնն, եւ օր պատասխանատու պիտի լինի դաւառական բնագոհուր ժողովոյ միջոցաւ առ ազգ. կեդր. վարչութիւնն, ի Պատրիարքարանն եւ Պոլսոյ:

6. Վերջապէս պատահ ժամանակին աւաջնորդի ընտրութիւնն ակաւորել տալոյ: Բայց է՛ր կը շուրջէ Ազգային Պատրիարքարանն այդքան բացարձակ եւ ընդարձակ իշխանութիւն առ իւր պատուիրակն. — Պատրիարքական կանգնել կը պատասխանէ, «վան զի Եգիպտոս տանեալ տարիներէ հետէ ամեն տեսակ անկարգութեանց եւ զեղծմանց առաւարէզ դաւանալով, այսօր ցաւ ի սիրտ կը տեսնուի թէ Գահիրէ եւ Ալեքսանդրիա աւանց օր է հաղորդակցութեան կը վարին, եւ Գահիրէի մէջ անմիջական եւ պառակտմանք աւելի յաւաք գնալով, ազգ. մանկուայն դատարարութեան խնամքն» ազգ. եկեղեցւոյ հագարարութեան զաւառ եւ դաւառական վարչական գործոց տնօրինութիւնն քանցմէ վատ, «առանձին» եւ անկախ մարմնոց ձեռք մնացեր են. եւ օր աւելի ցաւալին է, կալուածաց անտեսութիւնն մէկն իւրացուցեր, դրամն մէկ ուրիշին ի պահ տրուել, արկեղ բանալին երրորդ մ'աւել է, այնպէս օր կատարեալ անիշխանութիւն եւ նորահետեւանք ամենայն չարիք կը տիրապետեն եգիպտական հայկազն հասարակութեան վրայ:

«Վան զի Պատրիարքարանն՝ մի քանի տարի յաւաք Արժ. Տէր Յովհաննէս Մըկերեան Աւագ քահանայն ինքիպառա զըրկեր է իբր քննիչ, գործոց վիճակն ստուգելու, եւ չարեաց պատճառներն գտնելով գորման տանելու համար, բայց կատարեալ արդիւնք մը չէ կրցեր ստանալ: Յետոյ աւաջնորդական Տեղակալ կարգեր է զԱրժանապատիւ Տ. Սահակ Տ. Սարգիսեան Աւագ քահանայն օրպէսզի խընուութեանց բարձրագոյն եւ տեղական ազգ. գործոց կարգադրութեամբ՝ աւաջնորդական բարեկարգութեան վերահաստատութիւնն պատրաստէ, սակայն դարձեալ չէ յաջողեր: Անմիաբանութիւն, անհաշտութիւն, խեղ եւ կադ զանազան կաւտակցութեանց երկոցուն եւ ջանքերն ապարթիւն օգտաւեր են:

«Վան զի տհազին դատ մը՝ օր ժողովրդեան անտարբերութեանն եւ աւաջնորդի մը դիւրութեան օգի չը կրեւն

ձեռնդ. առնելով, ահա զորացեր և ջախ-
ջախի վաճառ մը յանգեր է, Գահիրէի
ազգ. կալուածներն արգելքի ներքեւ և
եկամուտներն գրեթէ ամբողջ պահանջա-
տեարց տրամադրութեան ներքեւ դնելով,
եկեղեցի, վարժարան, աղքատներն և
առաջնորդարան յետին չքաւորութեան
մատներ և կորստեան վտանգի մերձե-
ցուցեր է:

«Վասն զի ասոյն վիճակն ալ ևս անհոն-
դուրժելի, ինքնին ուղղուելն անկարելի
և վախճանը ասկալի լինելով, զարուար,
արտասովոր և աղքատիկ անօր/նութեան
մը գիմել հարկ տեսնուեր է:

«Ըստ որում Ս. Պատրիարքը անձամբ
յեղիպատա գալ և ժողովուրդը իւր շուր-
ջը բարեկամութեամբ շրջապէսը վերա-
հաստատելու թէպէտ կամք և փափոք
ունեցեր է, բայց Պատրիարքական ծան-
րածանք զբաղմունք չեն ներեր նմա զայս:

«Ըստ որում նոր քննիչ մը յղելու հա-
մար, ոչ կեդրոնի ելևմտական կացու-
թիւնը և ոչ Գահիրէի անասնական վիճա-
կըն բաւական և կարող գտնուեր են այս-
պիսի առաքելութեան մը ծախքը հոգա-
լու:

«Ուստի ի հարկէ բանադատեալ Պատ-
րիարքարանն պարտաւորեր է Գահիրէի
մէջ մէկը գտնել որ բնիկ չլլայ, բայց
անդ հաստատուած բնակութեամբ տեղա-
կան հանգամանաց ցիտակ ըլլայ, բայց
կուսակցութեանց մէջ մասն չունենայ,
ընկերական պատաւաւոր դիրք մը ունե-
նայ և կարենայ ու կամենայ աշխատիլ
յոգսուտ ազգին առանց որ և է վարձատ-
րութիւն անկախելու, վերջապէս տէրու-
թեան վարչական օրինաց տեղեակ, միան-
գամայն ազգային սահմանադրական կա-
նոնաց հսկող լինի, և զայս ամենայն
յանձին իմաստ գտնել կարծելով, ինչ
յանձնք է պատուիրակութեան պաշտո-
նըն բաւական ընդարձակ արտօնութե-
ամբք, որպէս զի եղիպատական մերա-
զընեայց վիճակն աղքատիկ և ստիպողա-
կան անօրինութեամբ փութանակի ի
բարեկարգութիւն վերածելու հնար ըլլալ
առանց մասնաւոր չափ և սահման դնել
ասոյն իշխանութեան այն յոյ պայմանն ո-
րով «Պատուիրակն պարտաւոր է իւր բո-
լոր գործառնութեանց և տնօրինութեանց
վրայ պարբերաբար տեղեկութիւն հա-
ղորդել և անց պատասխանատուութիւ-
նը ստանձնել առաջին կեդրոնական վար-
չութեան Ազգիւն»:

Սխալե՛ր է. — բնական ոչ իւր անօ-
րինութեան մէջ, թերևս այս իւր ընտ-
րութեան մէջ:

(Երանանկեմ)

Գահութեամբ իմացանք որ Գառնդիւ-
ղի հրկիզեալ կալուածաց վերաշինութիւն-
նըն սկսեր է: Ծորտարապետք շինութեան
ամբողջ ծախքը 4600 ոսկիի համար ըլ-
լալով, Գառնդիւղի ազգայինք 150 բա-
ժին ստորագրեր են, իւրաքանչիւր բա-
ժինը 10 ոսկիի արժողութեամբ ընդ ա-
մենը 1500 ոսկի, պայմանաւ որ շինուե-
լիք 8 կալուածոց 5 ին տարեկան վարձ-

քը ասոյն փոխառութեան յատկանայ,
որուն համար տոկոս չպիտի վճարուի:

Միւս կողմէն տեղեկութիւն կուտան
մեզ թէ թաղային վարժարանին այս
տարւան բացը քոցելու համար, 150
ոսկու հանգանակութիւն մը եղեր է, ո-
րուն վրայ աւելցնելով վերջին օրերս տըր-
ուած թատերական ներկայացումէն գո-
յացեալ 40 ոսկու հասոյթը, ընդ ամենը
190 ոսկիի յանգած է, որ վարժարանին
ներկայ տարւոյ բացը քոցելու բաւական
գումար մ'է. իսկ վարժարանին յառա-
ջիկայ տարւոյ ծախքը շինուելիք կալուա-
ծոց երեքին հասոյթովը պիտի հոգաց
ուի:

Գառնդիւղի ազգայինք ասոյն ազգասի-
րական ձեւնարկը տարակոյս չկալ թէ
ընդհանուր գահակնութեան արժանի
է:

Լրագրոյս չորեքշաբթի աւուր թուոյն
մէջ հրատարակեալ նամակ մը կէտիկիտ-
շայի վարժարանին դէմ գառնապէս կը
գանդատէր:

Ներժանահաւատ անձինք տեղեկութիւն
կուտան մեզ թէ կէտիկիտշայի վարժա-
րանը մեր նախնիներէն շատերն նման ող-
բալի վիճակ մ'ունի եղեր դեռ քանի մը
ամիս առաջ. սակայն յիշեալ վարժարա-
նին սուսմանական հակադրութիւնը կարող
ձեռքդրու յանձնաւած ըլլալով ժամանա-
կէ մ'ի վեր, բարեկարգութեան և յա-
ռաջգիւրութեան շաւղին մէջ մտեր է ի
մեծ գահակնութիւն դպրոցաւոր աղքա-
նոց:

Մէծմուտի Հաւատիո խափանեալ թեր-
թին տնօրէն թօլայեան էֆէնտիի դա-
տաստանը հրապարակաւ պիտի տեսնուի
վաղը Ուտիկանութեան պատժական ա-
տենին առջև. թօլայեան էֆէնտիի փաս-
տաբանն է Գեր. Էնֆիլէճեան վարդա-
պետ:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Ինչպէս կանխաւ ծանուցած էինք, չո-
րեքշաբթի իրիկունս ելաւորի պալատան
մէջ մեծ հացկերոյթ մը տնտեսացաւ ի պա-
տիւ մարաքաղաքի անգղ. դեսպան
լորտ Տիւֆըրինի, իւր տիկնոջ և Տիկ. Հե-
լէն Պլաքուսաւի ներկայ էին ևս Անգղ-
դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Սլ-
ֆրէտ Սանտիլըն, Մեծ Եպարզոս Սօիա
փաշա, Ներքին գործոց նախարար Էթ-
հէմ փաշա, Արտաքին գործոց նախարար
Արիֆի փաշա, Պետական խորհրդոյ նա-
խագահ Ազիֆ փաշա, Պատերազմական
գործոց նախարար Ղադի Օսման փաշա,
Վեհ. Սուլթանին առաջին քարտուղարը,
Արտաքին գործոց նախարարութեան խոր-
հրդական Յուսէֆ Էֆ. Տառնան,
Նուսրէթ փաշա, Տէրվիշ փաշա, Տրէյսէ
փաշա, Օգո. Սուլթանին մասնաւոր բը-
ժիշկ Մամրոսէնի փաշա, Օգո. Սուլթա-
նին մասնաւոր քարտուղար Րէշիտ պէյ,
Րիզա պէյ, Վեհ. Սուլթանին առաջին
թիկնապահ Հալիլ փաշա, Հօղ փաշա
և Պ. Բէնտէր:

Սեղանին վրայ Վեհ. Սուլթանին աղ-
կաղմը անգղ. դեսպանակէին և ձախ կող-
մը դեսպանը բազմած էին. Վեհ. Սուլթա-
նին դիմացը կը գըտնուէին իւր արգիքն,
որոց ալ կողմը նստած էր Տիկ. Հելէն
Պլաքուսաւ, դեսպանին գնդապետը:

Վեհ. Սուլթանը խիստ սիրալիր ընդուն-
եց Սուլթանին մը ըրաւ դեսպանին, տիկնոջը
և դասերը. հասկերոյթէն վերջ Օգո. Սուլ-
թանը ժամու մը չափ տեսակցեցաւ դեռ.
պանին և ընտանեացը հետ և դեսպա-
նակէին Շէֆաքաթի աղանակաւ պառ-
ուանդանը շնորհեց:

Վեհ. Սուլթանը հայէն վերջ առանձին
տեսակցեցաւ նաև Պ. Բէնտէրի հետ և
ասոյն պահուն Պ. Սանտիլըն թարգմանի
պաշտոն վարեց:

Վեհ. կայսեր հրամանաւ կայս. պալա-
տան խաւսք մը ձիաւոր զինուորներ ընկե-
րացան ասոյն կառքին, որ դեսպանն և ըն-
տանիքը թէրապիոյ դեսպանատանն ա-
ռաջնորդեց:

— Հօլլանտայի դեսպան Պ. Բէսթէլ
երէկուտն Վարնայի սուրհանդակաւ մայ-
րաքաղաքը վերադարձաւ:

Դեսպանատան գործակատորն և բոլոր
պաշտոնեայր շտեմաւ երթալով դեսպա-
նը գիւրմուտեցին:

Երէկուտն Վարնայի սուրհանդակաւ
մայրաքաղաքը հասաւ նոս Բաւանական
դեսպան Պ. Մամրոսէնի և տիկնոջ:

— Չէշմէի երկրաշարժին վրայ հասած
վերջին տեղեկութիւնները խիստ ախրա-
ւիթ են. տեղացիք կատարեալ թշուա-
ռութեան մէջ են. Չմիւսնիոյ տեղական
իշխանութիւնը շտապաւ օգնութիւն և
զինուորաբար ուսանաւ կը շրջեն, և
քաղաքին մէջ հանգանակութիւններ
բացուեր են արդէն, որոնց բազմութիւ-
նանք մասնակցած են. հասարակու-
թիւնը մեծ վաթ կը ցուցնէ դժբախտ-
ներուն օգնութեան հասնելու. ամենէն
շատ միասնաւոր գիւղերն են Գաթո-Ռա-
նայա, Րէիզէրէ և մասնաւոր. Չիւն,
ուր ասուն մ'իսկ կանգուն չէ մնացած,
և ուր մեռեալներու թիւն ամենէն շատ
է. Չէշմէի մէջ միասնաբար բաղաժամաւոր
այնչափ մեծ չեն. Գիւսիին դիմացը գըռ-
նուող գիւղերէն դեռ իւր չկայ:

Երեքշաբթի օր Գիւսիի մէջ գործեալ
երկրաշարժի երկու ցնցումներ տեղի ու-
նեցեր են. Վեհ. Սուլթանն երէկ հասած
հեռագրէ մը իմանալով որ 20,000 հօգի
անպատասխար մնացած են, հրամայեր է
որ անմիջապէս նախարարական ժողով
ի նիստ գումարի և հարկ եղածը անօրի-
նէ, որու վրայ Չմիւսնիոյ և Գիւսիի տե-
ղական իշխանութեանց հրահանգ շրջը-
ւեր է, դժբաղդներուն անմիջական օգ-
նութիւն հասցնելու համար:

— Ասկից առաջ Օսմ. կայս. պանդոն
արքունի փողերանոցը 30,000 Օսմ. ոս-
կիի մէծիտիէ շրկած էր, որպէս զի մա-
նըր դրամի վերածուին. այս գումարին
երեք քաւորդն արդէն մանր դրամի վե-
րածուելով, պանդային յանձնուեր է,
մնացած մասն ալ երէկ պիտի յանձնուէր.
Պանդան ասոյն մանր դրամներուն միջոցաւ
հրապարակէն վեցնոց պիտի ժողվէ:

— Գաղափարներ հրկիզելու համար մինչև ցայսօր եղած հանգանակութիւնը 4300 Օսմ. սովակայ կը հասնի. ուրիշ գու. մարդ տեղւոյն Հայ, Յայն և Թուրք հաւարակութեանց ներկայացուցիչներուն յանձնուեր է, որպէս զի թշուառ հրկի. զելոյ բաժնուին:

— Պ. Վէնտան Գալաթի Օսմ. ընդհ. նաւը պարտաւ զարշական խորհրդայ մեղ. զիտի պատուիրակ կարգուեր է, փոխանակ էտկար Վէնտանի:

— Հինգ հարկւրէն աւելի չէրքէջ ընտանիք կը գտնուին այժմ մայրաքաղաքիս մէջ. առնցմէ 430 ի չափ ընտանիք կառավարութեան խնդրեր են որ իզմիտի ծովածոցը Եւրօպայ գիւղաքաղաքին մէջ հաստատուին. գաղթականաց յանձնաժողովն այս առաջարկութիւնը Եւր. վարի կառավարչին իմացուցեր է. առկայի տեղացիք մերժեր են:

— Անգղիական նաւատորմի զօկա. 15ին Լէմնոսէն մեկնել է և այժմ Սէկրի նաւահանգիստը (Միտիլիի կղզիներէն մին) կը գտնուի. Պիթըրն զրահաւորն Ա. ընկերան Ափրիկէի նաւատորմի զին. նաւը համար ճամբայ ելեր է. Գոնտոր Մալթա մեկնել է. հօկա. 23ին նաւատորմին տարազ ջիւղիւնիս պիտի երթայ, սերկէ Ամիրալ ճօն Հէյ, հաւանականաբար մայրաքաղաքս պիտի գայ Հէլիկոն շաքենաւով:

— Լորտ Տիւֆըրին, որ Զմիւռնիոյ երթալով անգղ. նաւատորմի շրջելու

թիւն մը պիտի ընէր, իւր այս գիտաւարութենէն ետ կեցեր է:

— Բէթթու կազմի միջեւնոցի խնդիրը քննող յանձնախումբն իւր գործն աւարտել է. յաւանդ է որ այն խնդրոյն մէջ համաձայնութիւն մը գոյանայ:

— Եգիպտոսի տարապան մէկ թերթը առողջ ազդեցութիւն կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը քոմիսներն պիտի շրջէ ի Սուտան, որոնք պաշտօն պիտի ունենան երկրին կացութեան վրայ տեղեկագիր մը պատրաստելու. մի և նոյն թերթին նախագլ, մայրաքաղաքիս գիւտնադիտական ակմարց մէջ զոյց կայ թէ նոր գոմիսներ մը պիտի շրջուի Եգիպտոս:

— Լոնտոնէն հասած տեղեկութեանց նախագլ, զոյց կայ թէ Գոնթօնի (Չի. նաւատան) ամերիկեան դեսպանն սպաննուել է:

— Եգիպտոսի անցեալ տարուան պատերազմէ միւսուղիներուն հարկ եղած տուգանքներն որոշելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբն արդէն 6000 ի չափ խնդիր կարգադրել և 63 միլիոն ֆրանքէ աւելի աւագանք վճարել է:

Այժմ 3000 ի չափ խնդիր ևս կը մնան եղեր:

— Գոհիւրէի առաջնապետական տրտա. սովոր յանձնախումբը հօկ. 16ին իւր վերջին նիստն ըրեր է այն քաղաքին մէջ:

Նախագահ Խայրի փաշա համաճարակ տիտին անհետացած և յանձնախումբին

աշխատութեանց աւարտած ըլլալը ծանուցել և ի գիտաց Խաիվին շնորհակալու. թիւն մատուցել է յանձնախումբին անգամոց, իրենց անձնուէր աշխատութեանը համար:

— Լորտ Տիւֆըրին աւելի օր Բ. Դուան երթալով, Մեծ Եգիպտոսին, Արաքսին գործոց նախարարին և Երոտ Խորհրդական Տաւեան Էֆ.ի հետ տեսակցեցաւ:

— Մայրաքաղաքիս գերմանական գետնը բաժնէ թի տրոյց. հաւանութիւն տալու հրահանգ առացած ըլլալով իւր կառավարութենէն, Արաքսին գործոց նախարարութեան ծանուցել է զայն:

— Օսմ. կառավարական պաշտօնին տընորէն Պ. Տըվօ, որ մէկ քանի տարեկէ ի վեր Եւրօպայ կը գտնուի, յաւանդելով շարժուան Մեծաժրի շաքիւտով մարաքաղաքս կ'ապաստուի:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՏԱ	
Օսմ. Գոնա. գոց. երէկ իրիւտն	10 25
Ընթացիկ Արժ. ԽՂՈՅ	
Բումէլի երկաթագի ֆրանք	47-
Թրամվայ Օսմ. Լիւր.	3-30
Թղթաղարամ » »	1200
ԸՆԹԱՑԻ ԴՐԱՄՈՅ	
(Օսմ. սովին 400 զրուշէն)	
Անգղիական ոսկի	140- 3
Դաղղիական »	87-23
Բօլ »	90-
Գրիմից »	51-20
Գարպօն Թուրքի.	9-24
Մէքիտէ	108-
Վեցնոց	103-20
Հինգնոց	103-20
Մէթուիք	101-

եօթը կամ ութն ամիս ճամբորդութենէ վերջ կը վերադառնար:

Կրօնէր թէ՛ գաւաթ խորհրդաւոր կղզւոյն մէջ օսկի հանելու համար գործաւորներ աշխատեցնելու առիպ. ուսած էր և երթալը շահաւէտ ըլլալու էր, ինչու որ վերադարձին ապարանքին մէջ նոր ճախութիւն և նոր ծախքեր կը տեսնուէին:

Տիէկօ գլխաւորն եղած էր խաւս մը օտարազգի կենցաղաւորներու, որոնք իրենց շքեղ և ալիքաւոր կեանքով մարդիկ Բարիզի զարմանք կը պատճառէին:

Գալով Մուսիի, միշտ ամենակատարեալ ազատութիւն ունէր և քայլը տեսնել կը շարունակէր:

Ներքին կենացը վրայ քիչ կը խօսէր, բայց կարելի չէր ըսել որ երջանիկ չէ:

Աշխարհաւէր կեանքը, զոր վարել ստիպուած էր, իւր բոլոր ուշքը դրուած էր, և ուրիշ բան խորհելու ժամանակ չէր ձգել իրեն. իւր անփոյթ բնաւորութիւնըն ալ այսպիսի բացառական երջանկութեան մը խիստ աղէկ կը յարմարէր:

Ռօպէա Տիէկօյի հետ յարաբերութիւնները գրեթէ բոլորովին խղեր էր, բայց իւր ապրած լուրջ ընկերութեան մէջ յաճախ քննեկալին վրայօք զրոյցներ կը լընէր:

Հասարակաց կարծիքը Տիէկօյի նպատակաւոր չէր, և մանաւանդ Մօրկանի տարօրինակ կենցաղը խել մը չաւարտ մեկնութեանց տեղի կը տար:

Շատեր իւր հարաւորութիւնը նաւազ պատասաւոր աղբիւրի մը կը վերագրէին, քան այն օսկւոյ հանքին, որու վրայ անգագար կը խօսէր:

Մուսի ամեն օր մէկ քանի ժամ քրոջը քով գալ տնցնելու սովորութիւն ունէր:

Հելէն և Ռօպէա կօրհնէին զԱստուած որ իրենց ուրիշ խաղաղ կեանքը պարգևեր էր. բոլոր ուրախութիւններն, բոլոր հպարտութիւններն իրենց օրգւոյն, իրենց Գեորգիին վրայ դրած էին. որ այն տարիքը հասած էր, ուր մանուկներն իրենց առաջին բաւերը կը թաթովեն:

Ամեն տարի անգամ մ'ալ Հօւրիթթապլ կերթային, և մեծ ուրախութիւն կը գոյանայ այն բարի լուրօրդները տեսնելով, որ իրենց ծերութեան օրերու հանգստութիւնը խեղճ Տիէկի կը պարտէին:

Եւ սակայն այս երջանկութիւնն, այն ամենակատարեալ երջանկութիւնը, զոր մարդ աշխարհի վրայ կարենայ վայելել, երազի մը պէս պիտի ցեղէր:

Զախօղ ժամը կը մօտէր, և նօրանոր արկածներ դժբախտ Ռօպէաի կեանքը պիտի վրդովէին:

Ժ.

Այն պարբերութիւնը արատաւանած ամեն, որ ալ աւելի օսկւոյ եղելութիւններ գուշակել կը տար, հօգուոր հովիւին լճայնն ալալիցաւ. կարծես կուտարեկէր:

Նախագահը հրաւիրեց զինքն որ քիչ մը հանգիստ առնու, և ծանոյց որ նիստը ժամ մը պիտի դադրէր:

Եղեւնադատ ատենին որահը ուրիշ պահուէն խիստ տարօրինակ տեսարան մը կը նմայէր:

Ուշագիւր բաղմութիւն մը արժանանալի քահանային

ԵՍԻԼԵՑԻ ՍԸԹԹԻՑՆ
ՄԱ ԵՃՎԻՊԼԵՑԻ ԲԵՆԳԻՑՆ
Գործ
Միհրան Արիկեան

Սոյն գործը որ այժմու ժամանակն օրինաց մի հաճախութեամբ ինչպէս է. իւրաքանչիւր տնտրը առ օրեայ պատահական ինչորոց նը. կառավար 60 հարցում կը պարունակէ հան. դերձ պատասխանեօք .
Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով ի գին 2 դահեկան .

ԷԼԻՅԱՊԵԼԻ ԼԻՍԱՆԸ ԹԻԻՐԻԲԻ
Գին 60 վարդ

Կը ծախուի Մէրճան-Հարչը Մարգարեան եւ Աշեհան զրատանց մէջ, նոյնպէս Մանուկ փաշա Զինծիրճեանի գրատունը . դիւրուսոյց կերպով պատրաստուած եւ մաքուր տպագրուած քերական մ'է :

ՎԱՅԻՆԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱՆՈՒԹԻԻՆ
ԱՅՑՅՏՈՒՄԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին ամեն լեզուաւ եւ զանազան գրերով, ընտիր քաւթօնի վը. ըայ ի գին 100 հատը 10 դահեկան .
Փափաքողք պէտք է դիմեն Արամեան տպարանը, Յակոբեան խան թիւ 13 :

ՀԵՐՄԱՆ ՏԸ ՏՕՐՕԹԻՆ

Հեղինակ

Կ Է Օ Թ Է

Թարգմանեց

Ռ. Յ. ՊԵՊԵՐԵԱՆ

Սոյն պատկերազարդ գործը թարգմանած է Ռ. Պէրպէրեանէ ք. ընտիր լեզուաւ :

ԱՂՕԹԱԳԻՐԻՔ

ԸՍՏ

ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ

Պարգարանեալ

Ի ՏԵՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՔԱՀԱՆՈՅԷ ՄԿՐԵԱՆ
Հրամանաւ Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐ.
ԲԻ Կ. ՊՕԼԱՅ և հաճութեամբ կրօնային Ատենի

ՏՊԱՆՈՒԹԻՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, իսկ կեղրոնատեղին է Արամեան տպարան, Յակոբեան խան թիւ 13, հետեւեալ որոշեալ դներով .

Լաթակազմ պարզ	13	դրուչ
Լաթակազմ ոսկեգօծ	22	»
Կաշեկազմ ոսկեգօծ	30	»
Մետաքսեայ փառակազմ	40	»

ՏՕՔԹ. Ս. ՊԱՂՁԷՊԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Հայ Հասարակութեան որ, և եւ է հիւանդութեան ենթակայ ըլլալով իրեն դիմօղներն պատրաստ է ընդունիլ ամեն առտու ժամը մէկէն մինչեւ 5 Էսկի զապթիէ ճատտէսի Իզմիտի օթէլ վերի լարկ թիւ 24 սենեակն : Գիմող-հիւանդք մեծ խնամօք գարմանուելով ամեն կերպով խիտ գոհ պիտի ըլլան . Ուրաթ օրերն ժամը 5 էն մինչեւ 9 ը հիւանդք ձրի կը նայուին :

ՏՕՔԹ. Մ. Ս. ՍԱՆՃԱՔՃԵԱՆ

Վերադարձած լինելով Փարիզէն ուր մի քանի տարի մասնաւոր ուսման առարկայ ըրած է վերաբուժութիւնը եւ մանկաբարձութիւնը, պիտի ընդունի հիւանդներ ձրիաբար ամէն հինգշաբթի օրերը ժամը 6—8 ի դեղաբան Մէրհամէթեան, Պաղչէ գաբու, ուր նաեւ պիտի գտնուի մի եւ նոյն ժամուն երեքշաբթի եւ չարաթ օրերը :

ԳՍՄԷԼԻՍ

(ՆԱԽԿԻՆ ԿԼՈՒԱՌ)

109 - Կալաթա Սանադգճըլար փողոց - 109

Երբեմն Գոնթի Շահինի եւ յետոյ Վիլուառանուամբ մեր վարչութեան ներքեւ գտնուած ծխախոտի գործարանն, այս անգամ կառավարական պաշտօնակաւ ազդարարութեամբ իւր անունն Քաւթիլայի փոխելով, ըստ նախնոյն ամեն ջան եւ զոհողութիւն չպիտի խընայուի մեր կողմէն աւելի եւս ընդհանրութեան գոհունակութեան արժանանալու, եւ նորա ճաշակը լիովին գոհացնելու համար . հետեւաբար կը հրաւիրեմք մեր արգոյ յաւախողներն, որ փութան պատուել սոյն գործարանն, եւ նորա արտադրութեան ազնիւ եւ ընտիր ծխախոտներէ բաղադրեալ լինելն փոփոխ հաստատան :

Մասնաւոր խնամով նոր ձեռք բերուած Եֆէնիէի հատընտիր բերքերուն շնորհիւ յաւախողք կարող են գտնել մեր քով այնպիսի անխառն եւ զուտ հոտաւետ ծխախոտ եւ զլանիկներ, որոնց գերազանցութեան չեն կարող հաւասարել եւ բաղդատութեան մանկաւրիչ ու եւ է ծխախոտի արտադրութիւնը : Թէ Կ. Պոլսէն տրուած եւ թէ գաւառներէն զրկուած յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ եւ փութանակի կը կատարուին, ինչ քանակութեամբ որ ըլլան տրուած ի հրամաններն :

Օտար երկիրներէ եկած յանձնարարութիւնք ըստ մաքսային, օրինաց պանտրօլի տուրքէ ազատ են :

Մթերանոյ, Կալաթա Սանադգճըլար փողոց թիւ 109 :

Մասնաւոր, Կ. Պոլսի Պալլը-բազար թիւ 163 :

ՏԵՐ-ԽՍԵՐԵԻՐ

Տ. Յ. ՄԱԼԻՔԵԱՆ

Բիգա փաշա խան թիւ 14 :

Խօսքերուն դողդաղով մտիկ կընէր, և հետաքրքրութեան յաջորդած էր յուզում մը, որ թէ ասեանակալաց և թէ երդուեալ գառաւօրաց սիրտը դողդեր էր :

Ամբաստանեալը նաւաբանին վրայ կըրօժ, այս համակիր խօսքերը լսելով կը դողդաղէր երբեմն, և երբ աչքերն իւր ազնիւ փառաբանին վրայ կը դարձնէր, նիհար ալետներուն վրայ խօշօր արցունքներ կը գլորէին :

Ամբաստանեալները պաշտպանելու պաշտօն ունեցող երիտասարդ փառաբանները սոյն պարզ և մեկին պատմութեան հետաքրքրութեամբ ահանջ կը դնէին, և կօքանչանային այս նորօրինակ պերճախօսութեան վրայ, որ հստորակաւ ձևեր չունենալով հոգեբերձ, բոլոր օրտերը կը յուզէր :

Արաքսցիներն այս օրտայոյդ տեսարանին մէջ իբր կենդանի հակապատկեր մը կը ներկայանային, և սոյն կէտն աւելի տարօրինակութիւն մը կընծայէր օրահին :

Անպատի երկու գաւառներն անձայն, անշարժ և տխուր, աչքերնին նախադասին վրայ յաւառ, օրու աղ գեցութիւնն իրենց վայրենի բնազդաւմով կը գաւազէին, իրենց ճակատագրին վճռուելուն կոպտէին կատարեալ սթոյիկութեամբ :

Բայց բոլոր աչքերը վահանն կէտէն արբային կը դառնային, որ դժբախտ մ'ազատելու համար կարծես իւր հօգին զահելու եկեր էր, ինչպէս երբեմն քրիստոնէութիւն քրտաղբու համար իւր արիւնը վրայ տաւած էր :

Հողիւ խօսելէ դողած էր, հողիւ գունաթափ և յողնած նստած էր, և արդէն ամեն օր նախազգացում մը կունենար :

Սոյն քահանայն, որ յանկուցիչ լեզուով մը ամբաստանելոյն կեանքը կը պատմէր, Ռօպէտի դժբախտութեանց մասնակից եղած էր արդեօք :

Բիչ մ'ետք սոյն թախտաղին պատմութեան պիտի խառնէր արդեօք իւր մարած երկատարութեան և կեղեքեալ սրտին պատմութիւնն ալ :

Հանդիսակոններն անհամբեր և անձկալից, հողիւցած ձայնով մէկ քանի բառ կը փոխանակէին :

Սոյն բաղմութիւնը տարօրինակ աղաւորութիւն մը ունեցած էր . չէր խօսեր, չէր յուզուեր, կապուէր միայն :

Երբ մէկ ու կէս ժամ դադարէ վերջ՝ նախադարձ ծանայց որ ասեանը վերօտին կը բացուէր, ամբողջ օրահին մէջ ելեքարակաւ դող մը պարտեցաւ :

Հողեօր հովիւը դունաւ բայց անյողդողդ, ցաւագին պարտակաւութիւն մը կատարելու պատրաստուող անձի մը պէս ոտք ելաւ, և իւր ձայնն ամենախորին լաւութեան մը մէջ նօթէն սկսաւ հնչել :

.....

Երջանիկ օրերը պատմութիւն չեն ունենար, և Մօնմառաւի տան մէջ՝ ուր փախադրուած էին, Ռօպէտի անցուցած բարեբաւտիկ ժամերը սոյն պատմութեան մէջ քիչ անդ պիտի բռնեն :

Թօլմա Տիմէի գաղտնակից մահէն ի վեր տառնեւ. հինգ տարի անցեր էր, և Բըթիթ-Բօլոնեի ճօխ ապարանքին մէջ մեծ փափախութիւններ տեղի ունեցեր էին : Մօրկան հոն շատ քիչ կը բնակէր :

Ամեն տարի Բարիզէ բացակայ կըլլար, և երբեմն